

Religiøs anatomi i hofteregionen

Michael 2018; 15: Supplement 22, 95–7.

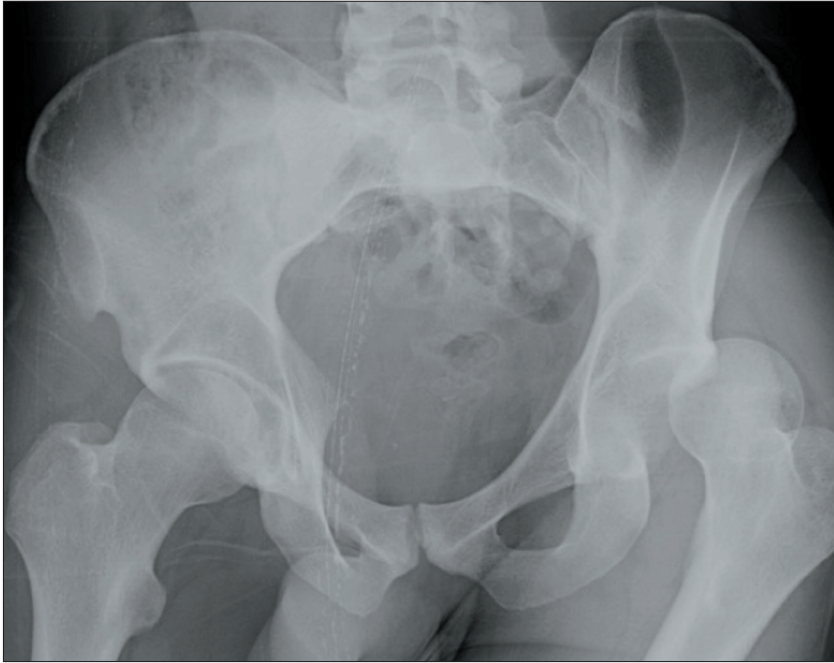
«Derfor er det så til denne dag, at Israels barn aldri eter spennesenen som er på hofteskålen, fordi han rørte ved Jakobs hofteskål på spennesenen.» Gamletestamentet har 614 matpåbud. Det første gjelder en sene. Men hvilken sene dreier det seg om?

Det gamle testamentet forteller at patriarken Jakob brøt med en engel og at engelen «rørte ved» hoften hans. Kampen ender med at engelen velsigner Jakob, som blir opphavet til Israels folk. I den jødiske bibelen står det, i engelsk versjon, «Therefore, the children of Israel may not eat the displaced tendon, which is on the socket of the hip, until this day, for he touched the socket of Jacob's hip, in the hip sinew» (1). Tilsvarende i The Webster Bible fra 1833: «Therefore the children of Israel eat not {of} the sinew which shrunk, which {is} upon the hollow of the thigh, to this day; because he touched the hollow of Jacob's thigh in the sinew that shrunk».

«Sinew» og «tendon» betyr sene, «the hollow of Jacob's thigh» og «the socket of the hip» er hofteskålen. Senen må visst være den som går mellom hofteskålen og lårbeinshodet, ligamentum capitis femoris. Kan den være noe å spise, da? I den nyere The New King James' Bible (1982) står det «Therefore to this day the children of Israel do not eat the muscle that shrank...». Det gir tilsynelatende bedre mening å forby spising av muskler enn sener.

Men også i de norske biblene refereres det til «spennesenen som er på hofteskålen, fordi han rørte ved Jakobs hofteskål på spennesenen». I nynorsk-bibelen fra 1938 omtales spennesenen som «den store seni».

På hebraisk heter denne senen «gid hanashe», som betyr «senen som reiser seg». Men uttrykket betegner isjiasnerven! Kan den løfte seg? Og når skulle det skje? Vi kan se for oss at isjiasnerven løftes når slakteren løfter lårbeinshodet ut av hofteskålen under oppdelingen av slaktet. Og det skjer ved skader der lårbeinshodet slås bakover, ut av hofteskålen (figur 1), slik

Figur 1. Bakre hofte luksasjon. Gjengitt med tillatelse (William Herring, LearningRadiology).

Bibelens Jakob opplevde under brytekampen med engelen. Sammenblendingen av sener og nerver er gammel. De to strukturene kan likne på hverandre, og nervus på latin (og neuron på gresk) betydde opprinnelig «sene».

Når spenner isjiasnerven? «Spenne» betyr her «å stramme» (2) og viser antakelig til at nerven «strammer» («shrinks») musklene. Her ligger nok erfaringer fra slaktning til grunn: Slakteren har sett at når isjiasnerven på et ferskt slakt berøres, for eksempel med en kniv, og dermed aktiveres, rykker det i musklene i benet. Slakterne var historiens første anatomer. «Anatomi» betyr oppskjæring. Under arbeidets gang har de også oppdaget nevrofysiologien.

Litteratur

1. Bereishit – Genesis – Chapter 32. http://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/8227#showrashi=true (lest 12.1.2018)
2. Ordbog over det danske sprog. <http://ordnet.dk/ods/ordbog?query=spænde> (lest 12.1.2018)

Bjørnar Hassel

Afdeling for nevrohabilitering

Oslo universitetssykehus

og

Universitetet i Oslo

bjornar.hassel@medisin.uio.no